

XVIII. A MILÓI VÉNUS SZOBRA.

A „létért való küzdelem“-nek meg nem szűnő kisebb-nagyobb bajai folytonosan élesztik ama vágyat, hogy az ember az életet magának minél kellemesebbé, szebbé tegye. — Eme vágy a vadon fiában ép úgy működik, mint a művelt városi emberben. A vad ember, kinek a természet erőinek hatalmával közvetetlenül kell küzködnie, finomabb hatások iránt érzéketlen; neki csak erősebb ingerek iránt van fogékonysága. Egy ilyen ember, hogy testét szebbé tegye, nem érheti be azzal, hogy testére különféle csecsebecsüket rakjon; ő a „természetten“ is akar javítani, midőn bőrét különfélekép befesti, kipöttyögeti, ajkait, füleit, orrát átfúrja és teleaggatja. A vad ember ekként csak a szokatlanban, mint olyanban lelvén gyönyörét, egész mesterkedése is csak a minden áron feltűnőnek előállítására irányul. Vad népeknél a kellemesnek elővágya nem a *szép*-nek, hanem ellenkezőleg a *rút*-nak az alkotását eredményezi. Így érthető, hogy a vad népek isteneiket is eltorzított alakokban szeretik jelképezni; például a mexikói benszülöttek jó szellemüket, *Teczkallipulá*-t, a kit ők viruló szép ifjúnak képzelnek s írnak le, torzonborz medvearczczal szokták ábrázolni. Ők így tartják szépnek istenüket; és tudjuk, hogy izlés dolgában, minden vita hiábavaló, mert a latin közmondás szerint: „Quisquis amat ranam, ranam putat esse Dianam“ (Aki a békát kedveli, a békát hiszi Diánának).

A mint az ember eredeti vadságát elhagyja s úgynevezett fél-művelt állapotba jut, éppen ellenkező irányba indul. A mint előbb csak a szokatlan, a természetestől teljesen eltérő költötte fel benne a kellemesnek az érzését, úgy most csakis a létező, a természetes a maga egész meztelenségében képezi izlésbeli törekvéseinek célját. Ezzel teszi az ember az első lépést az igazi művészi izlésnek alapvetésére; egyedül a természetes hű utánzásának gyakor-

lata alatt ébredt fel és fejlődött ki lassanként az eszményi szép iránt való érzék. A valónak, a természetnek pedáns utánna-alkotásában a régi egyiptomiak tüntek ki; ezektől származott az emberi test arányainak első kánonja is.* Valamennyi egyiptológnak feltűnt ama hasonlatosság, mely a régi emlékek alakjai és a mainap élő felláh-k és kopt-ok arczvonásai között van; a mi egyfelől bizonyítja, hogy a régi fajvonások megmaradtak, másfelől pedig azt, hogy a régi egyiptomiak híven ábrázolták volt e vonásokat.

A régi hellének, kik a régi egyiptomiak műveltségét örökölték, első, de egyszersmind utól nem ért tolmácsai lettek az eszményi szépnek, úgy a költészetben mint a szobrászatban. A régi hellének, kik szülőföldjökön a természet bájainak hatása alatt eszméltek, a szépet öntudatosan is tanulták megismerni, a miért is a szépet mindenek felett becsülték. Kifejlett izlésöknél fogva nemcsak tudtak egyszerűen különbséget tenni a természetnek, az egyedüli valónak egyes részei között: ők itélni is tudtak, midőn a természetben a szépet keresték. Nem a valóság, mint olyan, hanem a szép volt a régi hellének izlésbeli törekvése.

A régi hellének korából fennmaradt műrecek között a milói Vénusszobra, mely jelenleg a párisi Louvre-ban van, kiváló rangot foglal el.** E szoborban

* E kánon szerint az emberi test hosszának az alapmértéke az emberi láb hossza; az ember lábának hossza hatszor foglaltatik az egész test hosszában. Később e kánon módosításokon ment át; erről bővebben más alkalommal.

** E szobrot „Mélosz“ (új görögül Miló) szigetén 1820-ban apr. 8-ikán egy Yorgosz nevű görög paraszt találta. Midőn ásás közben a régi Mélosz-várának falára akadva, kíváncsiságból tovább ásott, egy 4—5 méter nagyságú üregre (grotta) bukkant, a melyben e szobor feküdt. E leletet Yorgosz legelőször szomszédjával, Brest-tel a francia konzulsági ágenssel közölte, a kinek mindjárt akkor az az ötlete támadt, hogy a

a szépség és a méltóság eszméje oly tökéletes alaki kifejezést nyert, hogy első pillanatra nem tudunk megmenekülni attól a gondolattól, hogy ilyen a természetben nem is lehet; már pedig, minél tovább mélyedünk el e szobor szemléltetésébe, minél inkább odaengedjük magunkat az egyes részletek benyomásai élvezetének, annál inkább arra a meggyőződésre kell jönnünk, hogy a szépség ilyen személyesítője csakis a természetből lehet véve. De ki látott a valóságban egy olyan női alakot, melyen az *érzéki szépségnek* bűbájától egészen elfeledjük az *érzékiességet*, és csupán csak az eszményinek ihletét érezzük? Egy ilyen női alak csak istennő lehetett, a kit csak a művész géniusza pillanthatott meg.

A milói Vénus a csipejéig meztelen női alakot mutat, melyet alúl festői ráncokban dúis köntös (himation) takar. A kissé előre hajlott alak magassága 2.038 méter; főlegyenesedve 2.092 métert tenne, a mely tehát a természetes nagyságot (1.58 m. Quetelet szerint) egy harmaddal múlja felül. Testtartása meglehetősen komplikált. A test felső része akképp van jobb felé hajolva, hogy egyszersmind a test jobb oldala kissé előre, bal oldala pedig megfelelőleg kissé hátra felé áll. Ezen meghaj-

szobrot hazájának megszerezze. Sok húzavona után, a melyet Oikonomosz Verghi nevű görög pap idézett volt elő, s melynek következtében embergyilkolás is történt és maga a szobor is éppen csak a megsemmisüléstől mentetett meg, a szobrot *Marquis de Rivière* 7100 piaszteren vette meg és XVIII. Lajos királynak ajándékozta. A király a szobrot a *Louvre*-ban állíttatta fel. 1870-ben Páris ostromakor a szép művészetek miniszterének parancsára a szobrot a párisi rendőrség prefekturájának pinczéjébe rejtették el, nehogy valamiképp „a Kantianusok és a Hegeliánusok hordáinak martalékává váljon“, a mint magát Gautier Theophile kifejezte. A „commune“ alatt a prefektura leégett, de a szobor épségben maradt és 1871 óta ismét a *Louvre*-ban van fellállítva. — Ezen adatokat, valamint a szobor leírását báró Goeler v. Ravensburg: „Die Venus von Miló“ (Heidelberg 1879) című jeles műkritikai munkájából vettük át.

lásnak megfelelőleg bal válla fel van emelve, a jobb pedig leeresztve; jobb emlője is lejjebb áll valamivel mint a bal. Minthogy a test felső része a jobb oldalon előre hajlik, a hát szép görbe élvonalban mutatkozik. A nyak a test felső részének irányát követi és előre hajlik, csakhogy erősebben mint maga a mell. A feje egyenesen emelkedik fel és arcczal erősen balfelé irányul (sokkal erősebben mint a test), úgy hogy a néző, ki a szobor állványával párhuzamosan áll, arczélét háromnegyedrészből balra látja. Az arcz tekintete a fej tartásának megfelelőleg egyenes irányú. A felső végtagoknak csak a csonka darabjai maradtak meg. A jobb felkar megmaradt fele a hónalj táján szorosan a testhez fekszik, lefelé pedig mindinkább távozik, a miből egész biztossággal azt lehet következtetni, hogy a jobb kar a jobb válltól harántul és rézsútos irányban a bal csipő felé hajlott. A bal karnak csak hónalja kezdete van meg; a vállizomzatot előtűntető kontúrok arra mutatnak, hogy a kar a könyökig a váll magasságára volt fölemelve. Az altestnek tartása a lábak rögzítésének felel meg. A jobb czomb és alszár egyenesen ki van feszítve, a jobb láb talpa egész kiterjedésében a földön nyugszik; a bal alsó végtag térdben erősen meghajlott és föl van emelve akként, hogy a láb egy kis magaslatra támaszkodik; és miután a balczomb fent befelé (jobb felé) húzódik, alant pedig kifelé és balfelé támaszkodik, a bal láb az egész testtől erősen kiálló irányba jön. Az alak tartásában a jellemző tehát az, hogy a test felső részének jobbfelé való hajlásával a jobb oldalnak előre való fordulása van egybekötve, és hogy míg az egész alak a jobb lábra támaszkodik, a bal láb egy kis emelvényen nyugszik. Ezen saját-szerű testtartásból lehet az izomzat alakítását kimagyarázni; mert míg a test felső részének jobb oldalán az izomzat összehúzódott, tömött, addig a baloldalon hosszan elnyúlt élvona-

lakban mutatkozik; míg a bal hátizom kifeszített és ekként a testhez lapult, a jobb oldalán lazább és kiállóbb; a farizomzat ugyanezt a viszonyt tünteti elő. A test előrehajlása következtében a mell alatt egy bemélyedés látszik, a miért is az altest csak a köldökön alúl mutatkozik egész teljességében. A földre támaszkodó jobb alsó végtagon az izomzat erősen megfeszül, minek következtében a lábikra egész szépségében domborodik ki, a mi a fölemelt és állványra támasztott bal végtagon kisebb mértékben mutatkozik.

A milói Vénus egész teste nem mutatja azt a finomságot és gyengédséget az alakításban mint pl. a medicei; ennél sokkal teltebb, húsosabb anélkül azonban, hogy egyszersmind kövérebb volna. A milói Vénus egészségtől és erőttől duzzad. Már nem bimbó, a mely csak ezután fog kifeselni, hanem rózsza teljes virágjában, de a melyen a hervadás nyomai még nem láthatók. A női szépség fejlődésének délpontja van e szoborban megörökítve. A törzs harmonikus görbe körvonalakat mutat; telt és puha, de elhízás nélkül. Az emlők szűziesek, érzékiesség nélkül, sem zsírtól nem duzzadóak sem nem pettyhűdtek. A két emlő felülegymást majdnem éri, csak keskeny köz választja el őket. A fej és arc olyan nagyszerű bájot áraszt hogy rövid leírásuk nem igen lehetséges. Az arc telt, gömbölyded vonásokat mutat. A száj félig nyílt, az ajkak hullámszerűek; a felső ajak közepe az alsó fölött kissé kidomborodik, a mint ezt gyakran gyermekeknél lehet látni. A két szem mérsékeltlen nyitott; közelebbi megtekintésre kissé kicsinyeknek tűnnek fel. A homlok széles, s a lefelé húzó hajzat miatt kissé alacsony. Az orrhát széles, a szemek felé vékonyabb; az orrszárnyak körvonalai finomak. A fülek sarkatlanok, kicsinyek és e mellett igen kedves alakot mutat. A fej igazán szép tojásdad alakot mutat. A hajzat gondosan van rendezve és keskeny szalaggal feldisztve, hátul kontyba szedve, a melyből három fel-

bontott fűrt omlik alá a tarkóra. A fej legszebb az arczélról (profil) tekintve. Jobbról tekintve az egésznek a kifejezése sokkal gyengédebb és kedvesebb. A szobor ruházata a köntösből (himation) áll, mely a csipőkhöz van rögzítve s a mely dús redőzettel vetődik át, a kiálló bal czombról a jobb czomb elé; a köntösön át az altest mintegy általtetszik.

Az egész szobron a nagyszerűség és magasztosság mutatkozik. Az arc a büszke méltóságot fejezi ki, de úgy hogy e mellett a kedvesség és a szeretetreméltóság is érvényre jut. Az arc e mellett teljesen nyugodt, a szenvedélynek, izgatottságnak vagy a kedély felháborodásának legkisebb nyoma nélkül. A milói Vénus ezen egész magatartása ellentétet képez a medicei Vénussal, melyet a szerelemvágú éget, a mely szerelemittas s e mellett a tetszésvágyának és kokett tekintetnek kifejezett vonásait tünteti fel. A milói Vénus oly sajátos vonásokat mutat, hogy, a szerint, a mint bizonyos érzetekből kiindulunk, a legkülönbözőbb benyomásokat kapjuk: „Talán beszél? Talán sóhajt? Vagy a feléje szálló áldozat gőzét szívja be? Mindent; ha képzeljük hogy tenné, úgy teszi is azt,“ mondja találóan Grimm. — E szoborban az *eszményi az individuális természeti valósággal* a legszerencsésebben van kombinálva és Schillernek ama mondása: „kettő tartozik a költőhöz és a művészhez: hogy egyfelől a való fölé emelkedjék és hogy másfelől az érzékinek határain belül maradjon; a hol e kettő együtt találkozik, ott aethetikai művészet van jelen“ — a milói Vénus-ban valósulást nyer, a milyen mértékben azt talán semmi más szoborban sem találjuk fel.

A szobor pároszi márványból van faragva, és pedig ennek ama finom szemcséjű fajából, a melyet a szobrászok grechetto-nak neveznek. Megtalálása-kor a szobor két darabra volt törve: az egyik a test felső része, a másik a köntöstől betakart altest volt. Ezen-

kívül külön darabokban találták két betörött csipejét és hajzatának egy részét. Ebből az öt darabból állította össze Lange Bernát a szobrot. A kisebb sértéseket és hiányokat az orr-hegyen, füleken, lábujjakon stb. gipszszel pótolták, a mely kiegészítések ellen több műbíráló részéről roszszaló nézetek merültek fel. A mennyire az eddigi tanulmányok, összehasonlítások a következőt megengedik, majdnem teljesen biztosnak látszik, hogy a milói Vénus felemelt baljával almát tartott, míg jobb kezével a himationt fogta (a szobor helyén a többi között egy almátartó kéztörödéket is találtak). E mozzanatnál fogva a milói női

szoboralak egy almát tartó „Vénus victrix“.* A milói Vénus szobra, mely teljesen vésővel van dolgozva (Phidias korában a „tisztá véső munka“ volt szokásban), félig meztelen nőt tüntet elő (Phidias korában a Vénusokat csak ruházatban, ellenben Praxiteles korában teljesen meztelenül ábrázolták), és báró Goeler szerint a görög művészetnek Perikles és Nagy Sándor közé eső korából való; részletesebben szólva a szobor abból a korból való, mely egyfelől Phidias halála és másfelől Praxiteles halála közé esik, tehát Kr. előtt 430 és 340-ik évek közötti időből.

A milói Vénus alakjának méret-viszonyai Clarac** szerint a következők:

	T.	P.	M.
1. Az alak teljes hossza	7	3	5
2. Főbb hosszúságok:			
a) A köldök és térdkalács felső széle között	2	1	3
b) A térdkalács és lábsarok között	2	1	3
3. Részletes hosszúságok:			
a) A mellcsont (szegycsont) hossza	—	3	6
b) A mellcsont felső széle és jobb bimbó közt.	—	3	3
c) A mellcsont felső széle és bal csecsbimbó közt.	—	3	5
d) A jobb csecsbimbó és jobb csipőtaraj közt	1	1	1
e) A bal csecsbimbó és bal csipőtaraj közt	1	1	9
f) A mellcsont alsó széle és köldök közt	—	3	2
g) A köldök és az altest legalsóbb pontja közt	—	2	3
h) A sípcsont taraja és a jobb lábhajlás közt	1	—	2
i) A jobb láb hossza	1	—	9
4. Szélességek:			
a) A két csecsbimbó közt.	1	—	2
b) A két testoldal közt alul	1	1	$\frac{1}{2}$
c) A két csipőcsont közt	1	—	7
5. Vastagságok profilban:			
a) A mellizom és hát közt a lapoczka alatt.	1	—	10
b) A test középvonala és hát közt az ágyék táján.	—	3	10
c) Az altest alapja és far között	1	1	—

T. A.

* Az alma a klasszikus ókorban a szerelem jelképe volt.

** Clarac (Musée de sculpture antique et moderne, T. I. 212—216. old.) a milói Vénus-szobrának testarányait a Dürer Alberttől eredő és a szobrászatban divatos mérő-rendszer szerint határozta meg. — E mérő-rendszerben alapegységül a fej=téte (T) vétetik, mely egy szép növésű ember testhosszában körülbelül 7-szer foglaltatik. A fej-egységet (T) 4 részből, P (partie) állónak veszik. E részek: 1. a fejtető és a

hajzat kezdete közti távolság; 2. a hajzat kezdete és a szemgödrök felső széle közti távolság; 3. a szemgödrök felső széle és az orr alsó vége közti távolság és 4. az orr alsó vége és az állcsúcs közti távolság. A fejen (T), és a részen (P) kívül még perczeket minutes (M) szokás e rendszerben megkülönböztetni és pedig 12 M tesz egy P. — Ezek szerint 1 T=4 P=48 M és 1 P=12 M. — A méter-rendszer értékeire igen könnyen átszámíthatjuk e méreteket, ha tudjuk hogy: 1 T=0.2666 m. 1 P=0.06665 m. és 1 M=0.0055 m. T. A.



Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)



A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:



Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).



Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedélyezés — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhetsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.